

Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen samt tre motioner som väckts med anledning av propositionen och en motion väckt under den allmänna motionstiden 2013.

I propositionen lämnas förslag som innebär att föräldrapenning efter barnets fyraårsdag ska kunna lämnas under högst 96 dagar. Genom förslaget betonas att huvuddelen av föräldrapenningen bör användas när barnet är litet och behovet av omvårdnad från föräldrarna är som störst.

För att tillgodose föräldrarnas behov av ledighet från arbetet även för äldre barn, exempelvis under lov och studiedagar, eller vid deltagande i förskolans och skolans verksamhet, föreslås att åldersgränsen för att ta ut föräldrapenning höjs från åtta år till tolv.

För att förtydliga båda föräldrarnas ansvar för barnet samt minska konflikter mellan föräldrar lämnas förslag om att föräldrapenningens ersättningsnivåer ska vara delade lika mellan föräldrar med gemensam vårdnad om ett barn. Förslaget innebär att föräldrarna får rätt till föräldrapenning för 195 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå och 45 dagar på lägstanivå vardera.

Vidare föreslås att föräldrapenning inte ska lämnas för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag då ansökan kom in till Försäkringskassan. Undantag ska dock kunna göras om det föreligger synnerliga skäl.

I propositionen lämnas även förslag om att tidsperioden för tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit förlängs så att föräldrarna kan tas ut i tio dagar fram till den 90:e dagen efter det att barnet har avlidit.

Regeringen föreslår att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2014, dock med vissa övergångsbestämmelser.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna. I ärendet finns sex reservationer (MP, SD och V) och en motivreservation (S).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	6
Fördelningen av ersättningsnivåer mellan föräldrarna	7
Nya åldersgränser i föräldrapenningen	8
Proportionell fördelning av dagar mellan föräldrarna	12
Begränsningar i övrigt av antalet föräldrapenningdagar efter fyraårsgränsen	14
Begränsning av förmånen tillbaka i tiden	18
Utökad tidsperiod för tillfällig föräldrapenning	19
Lagförslaget m.m.	20
Reservationer	22
1. Föräldrapenning efter fyraårsdagen, punkt 1 (V)	22
2. Föräldrapenning efter fyraårsdagen, punkt 1 – motiveringen (S, MP)	22
3. Höjd åldersgräns till tolv år, punkt 2 (SD)	23
4. Ny åldersgräns i föräldraförsäkringen m.m., punkt 3 (MP)	23
5. Proportionell fördelning av dagar mellan föräldrarna, punkt 4 (SD)	24
6. Begränsning av förmånen tillbaka i tiden, punkt 5 (SD)	24
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	25
Propositionen	25
Följdmotionerna	25
Motion från allmänna motionstiden hösten 2013	26
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	27

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Föräldrapenning efter fyraårsdagen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 12 kap. 12 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:4 i denna del och avslår motion 2013/14:Sf1 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V).

Reservation 1 (V)

Reservation 2 (S, MP) – motiveringen

2. Höjd åldersgräns till tolv år

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 12 kap. 13 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:4 i denna del och avslår motionerna 2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD) yrkande 2 och 2013/14:Sf391 av Carina Herrstedt (SD).

Reservation 3 (SD)

3. Ny åldersgräns i föräldraförsäkringen m.m.

Riksdagen avslår motion 2013/14:Sf3 av Magnus Ehrencrona och Gunvor G Ericson (båda MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 4 (MP)

4. Proportionell fördelning av dagar mellan föräldrarna

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 12 kap. 15 a §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:4 i denna del och avslår motion 2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD) yrkande 1.

Reservation 5 (SD)

5. Begränsning av förmånen tillbaka i tiden

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 12 kap. 12 a §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:4 i denna del och avslår motion 2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD) yrkande 3.

Reservation 6 (SD)

6. Lagförslaget i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i den mån det inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:4 i denna del.

Stockholm den 14 november 2013

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Tomas Eneroth

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Tomas Eneroth (S), Mikael Cederbratt (M), Lars-Arne Staxäng (M), Eva-Lena Jansson (S), Finn Bengtsson (M), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Gunilla Nordgren (M), David Lång (SD), Wiwi-Anne Johansson (V), Eva Lohman (M), Emma Carlsson Löfdahl (FP), Fredrick Federley (C), Magnus Ehrencrona (MP), Lars Gustafsson (KD) och Tomas Nilsson (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen samt tre motioner som väckts med anledning av propositionen och en motion väckt under den allmänna motionstiden 2013 om föräldrapenningdagar.

En redovisning av motionerna och regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Gällande ordning

Föräldrapenning vid ett barns födelse kan betalas ut under sammanlagt 480 dagar. Ersättning kan betalas ut enligt tre nivåer, sjukpenningnivå, grundnivå och lägstanivå. Sjukpenningnivån innebär att förälderns sjukpenninggrundande inkomst ligger till grund för beräkning av föräldrapenningen. Föräldrapenning på grundnivå lämnas om föräldern saknar sjukpenninggrundande inkomst. För hel föräldrapenning är grundnivån 225 kronor om dagen.

Av de 480 dagarna för vilka det kan lämnas föräldrapenning kan förmånen lämnas på sjukpenningnivå eller grundnivå för 390 dagar. För resterande 90 dagar lämnas föräldrapenning på lägstanivå, som för hel föräldrapenning är 180 kronor per dag för barn födda den 1 juli 2006 eller senare. En förälder som bor och arbetar i Sverige är i regel försäkrad för såväl arbetsbaserad som bosättningsbaserad föräldrapenning. Den som är försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning kan få föräldrapenning på sjukpenningnivå eller grundnivå medan den som är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning kan få föräldrapenning på grundnivå och lägstanivå.

För de första 180 dagarna lämnas föräldrapenning på sjukpenningnivå om föräldern varit försäkrad för en sjukpenning som överstiger lägstanivån i 240 dagar i följd före barnets födelse (240-dagarsvillkoret). I annat fall lämnas föräldrapenning enligt grundnivån.

Föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn får föräldrapenning under 240 dagar vardera. Föräldrarna kan välja att fördela dagarna på annat sätt genom att avstå dagar till varandra, förutom 60 dagar på sjukpenningnivå som inte kan avstås till den andra föräldern.

Föräldrapenning kan lämnas längst till dess barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första året i grundskolan.

Fördelningen av ersättningsnivåer mellan föräldrarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag som innebär att rätten till föräldrapenning vid gemensam vårdnad om ett barn ska fördelas så att vardera föräldern har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivån eller grundnivån under 195 dagar och på lägstannivån under 45 dagar.

Vidare bifaller riksdagen förslaget om att den förälder som avstår sin rätt till föräldrapenning till den andra föräldern ska anmäla på vilken ersättningsnivå föräldrapenningen ska avstås.

Propositionen

Med dagens regler kan en förälder ta ut föräldrapenning under 240 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå utan att den andra föräldern har avstått rätt att få föräldrapenning. En förälder som avstår rätt till föräldrapenning till den andra föräldern kan inte bestämma vilken ersättningsnivå avståendet avser, dvs. i vad mån avståendet avser förmånen på sjukpenningnivån alternativt grundnivån eller på lägstannivån. Den förälder som efter avstående från den andra föräldern har fått rätt till föräldrapenning kan således fritt välja på vilken ersättningsnivå som hon eller han ska ta ut föräldrapenning, under förutsättning att det finns dagar på sjukpenningnivå alternativt grundnivå och på lägstannivå kvar för barnet.

Den nuvarande lagstiftningen kan anses ha en olämplig konstruktion när den utgår från att den som tar ut föräldrapenning först ska kunna påverka vilka dagar som finns kvar att ta ut för den andra föräldern. Eftersom modern i de flesta fall tar ut föräldrapenning först får hon i praktiken företräde att välja ersättningsnivå även om de nuvarande bestämmelserna i sig är könsneutrala.

Utgångspunkten måste enligt regeringen vara att även föräldrapenningens ersättningsnivåer ska vara delade lika mellan föräldrarna, för att därigenom ge båda föräldrarna lika möjlighet att bestämma över på vilken nivå han eller hon vill ta ut föräldrapenning. För att förtydliga båda föräldrarnas ansvar för barnet samt minska konflikter mellan föräldrar föreslår regeringen att föräldrar med gemensam vårdnad om ett barn ska få rätt till föräldrapenning för 195 dagar på sjukpenningnivå eller grundnivå och 45 dagar på lägstannivå vardera.

Vidare ska föräldrar som avstår rätt att få föräldrapenning till den andra föräldern ange vilken ersättningsnivå ett sådant avstående avser.

Regeringen anser att förslaget kommer att bidra till ett jämställt uttag av föräldrapenning. Män har som regel högre inkomster än kvinnor, varför de ekonomiska incitamenten för männen att ta ut föräldrapenning kan öka om fler dagar på sjukpenningnivå kvarstår för dem än vad som kan vara fallet i dag.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av propositionen innebär de nuvarande reglerna bl.a. att den förälder som först tar ut föräldrapenning har möjlighet att ta ut huvuddelen av dagarna med ersättning på sjukpenningnivå. Eftersom detta kan vara till nackdel för den andra föräldern och därmed konflikt drivande delar utskottet regeringens uppfattning att bestämmelserna har en olämplig konstruktion. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag i denna del.

Nya åldersgränser i föräldrapenningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att föräldrapenning efter barnets fjärde levnadsår ska kunna lämnas under högst 96 dagar och att föräldrapenning vid flerbarnsfödelse ska kunna lämnas under högst 36 dagar för varje barn utöver det första. Vid adoption av ett barn ska som barnets fjärde levnadsår räknas fyra år från det att föräldrarna har fått barnet i sin vård.

Vidare bifaller riksdagen att den tidsram inom vilken föräldrapenning kan lämnas ska förlängas så att den löper tills barnet har fyllt tolv år, eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolåret i grundskolan samt att vården vad gäller föräldrapenning får anpassas till barnets ålder.

Riksdagen avslår motionsyrkanden bl.a. om att föräldrapenning ska kunna tas ut fram till dess att barnet fyllt 15 år och att förslagen om att höja gränsen för föräldrapenning från åtta till tolv år och att föräldrapenning får lämnas under högst 96 dagar efter barnets fyraårsdag ska avslås.

Jämför reservationerna 1 (V), 2 (S, MP), 3 (SD) och 4 (MP).

Propositionen

Föräldrapenning i samband med barns födelse och adoption bör enligt regeringen koncentreras till barnets yngre år då behovet av omvårdnad på heltid och under längre period är som störst. En sådan förändring innebär att huvudsyftet med föräldrapenningen förstärks, nämligen att män och kvinnor ska få ersättning vid ledighet i samband med barns födelse eller adoption. Med nuvarande uttagsmönster använder män huvuddelen av föräldrapenningen senare i barnets liv. Förslaget signalerar att båda föräldrarna bör förlägga huvuddelen av sin föräldraledighet under barnets tidiga levnadsår. En sådan koncentration bör vara till barnets bästa genom ökade möjligheter till en tidig och nära anknytning till båda föräldrarna.

Med nuvarande regler får föräldrar som kommer till Sverige med barn över fyra år 480 dagar med föräldrapenning, dvs. lika många dagar som vid ett barns födelse. Detta ligger inte i linje med föräldrapenningens huvudsyfte som är att ge ersättning till föräldrar som vårdar barn i samband med barns födelse eller adoption. Ett längre uttag av föräldrapenning för äldre barn kan vara en av flera orsaker till försenad etablering för gruppen nyanlända utrikes födda kvinnor. Deltagande i etableringsinsatser som kan föra gruppen närmare arbetsmarknaden kan fördröjas, liksom möjligheten att delta i utbildning som exempelvis svenska för invandrare (Sfi).

Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att det införs en ny åldersgräns, som innebär att uttaget av föräldrapenning blir mer koncentrerat till barnets yngre år. Efter det att barnet fyllt fyra år bör föräldrapenning kunna lämnas för maximalt 96 dagar. Det innebär att föräldrar som är försäkrade för föräldrapenning i Sverige från barnets födelse därmed behöver ta ut 384 dagar av föräldrapenningen före barnets fyraårsdag för att inte förlora dagar. För föräldrar som kommer till Sverige när barnet är äldre än fyra år föreslås föräldrapenning lämnas under högst 96 dagar.

Enligt regeringens bedömning bör förslaget om en fyraårsgräns bidra till en snabbare etablering för föräldrar som kommer till Sverige med äldre barn, och på sikt även ett ökat arbetskraftsdeltagande. Detta förbättrar inte bara föräldrarnas utan även barnens levnadsstandard, dels genom att hushållets möjligheter till självförsörjning och höjd inkomst ökar, dels genom att föräldrarnas etablering i samhället ger förbättrade förutsättningar att stödja barnen i t.ex. skolan. Risken för att utanförskap och arbetslöshet går i arv mellan generationerna minskar också.

På kort sikt kan förslaget innebära att föräldrar som tidigare tog ut lång föräldraledighet med föräldrapenning för äldre barn nu i högre utsträckning än innan blir hänvisade till ekonomiskt bistånd eller bostadsbidrag som försörjning.

Konsekvenserna av att koncentrera uttaget av föräldrapenning till barnets fyra första år behöver dock inte bli särskilt genomgripande för de flesta föräldrar med barn födda i Sverige. För en majoritet av barnen koncentreras redan i dag uttaget av föräldrapenningen till barnets yngre åldrar. Vid barnets fyraårsdag har 54 procent av de barn som föddes 2008 föräldrar som tagit ut mer än 384 dagar med föräldrapenning, vilket motsvarar 80 procent av de 480 dagarna. För samtliga föräldrar kvarstår i genomsnitt 106 dagar vid fyraårsgränsen, 60 dagar på sjukpenningnivå samt 46 dagar med lägstanivå.

Förslaget, som har utformats för att iaktta likabehandlingsprincipen, bör gälla samtliga föräldrar som omfattas av den svenska föräldraförsäkringen, inte enbart de som kommer till Sverige när barnet är äldre.

Föräldraförsäkringens flexibilitet minskar något för barn över fyra år, och kopplingen till att huvuddelen av föräldrapenningen bör användas tidigt i barnets liv förstärks. Det finns å andra sidan ett uttalat behov hos

föräldrarna av flexibilitet och möjlighet till ledighet även för äldre barn. Av dessa skäl anser regeringen att det är motiverat att höja åldersgränsen till 12 år.

Senareläggningen av den bortre tidsgränsen innebär att föräldrapenning kan lämnas för vård av barn som är något äldre och därmed bör vara mer självständiga. Kravet på rumslig kontakt under den tid för vilken det lämnas föräldrapenning får därmed olika styrka allteftersom barnet utvecklas och blir äldre. Som en konsekvens av detta föreslås att villkoret att föräldern till huvudsaklig del vårdar barnet kompletteras så att det framgår att det är fråga om vård på ett sätt som är anpassat till barnets ålder.

Vid tillämpning av bestämmelserna om föräldrapenningsförmåner likställs i dag den tidpunkt när den som adopterat ett barn har fått barnet i sin vård med tidpunkten för barnets födelse. Föräldrarna till ett treårigt barn som adopteras kommer med förslaget ha möjlighet att ta ut föräldrapenning under sammantaget nio år. Efter barnets sjuårsdag och fram till tolvårsdagen kan föräldrarna ta ut högst 96 dagar.

Motionerna

I motion 2013/14:Sf3 av Magnus Ehrencrona och Gunvor G Ericson (båda MP) begärs i yrkande 1 ett tillkännagivande om att föräldrapenning ska kunna tas ut av föräldrarna fram till dess barnet fyllt 15 år. Unga som har det jobbigt i tonåren kan enligt motionärerna behöva särskild tid med föräldrarna. Därför bör de dagar som ska kunna sparas till efter fyraårsdagen kunna tas ut till dess barnet fyllt 15 år. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om ett särskilt system, särskilda riktlinjer eller annat som säkerställer att traumatiserade barn som fyllt fyra år kan vara hemma med en vuxen mer än tre månader när det finns skäl till det och är till barnets bästa.

I motion 2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD) begärs i yrkande 2 avslag på förslaget om att ändra gränsen för att ta ut föräldraledighet från åtta till tolv år. Förslaget är enligt motionärerna onödigt då barnet vid åtta års ålder redan gått i skolan under två år.

I motion 2013/14:Sf391 av Carina Herrstedt (SD) begärs ett tillkännagivande om en översyn av regelverket för föräldraförsäkringen. Tillgången till föräldraförsäkringen och antalet dagar med föräldrapenning bör begränsas för nyanlända och invandrare som står utanför arbetsmarknaden.

Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) begär i kommittémotion 2013/14:Sf1 avslag på förslaget om att föräldrapenning får lämnas under högst 96 dagar efter barnets fyraårsdag. Förslaget innebär enligt motionärerna att en kvoterad föräldraförsäkring införs för enbart de föräldrar som har gemensam vårdnad, vars barn är födda utanför Sverige, inte är adopterade och kommer till Sverige när de är över fyra år. En liten grupp föräldrar ska

således dela lika på dagarna medan den stora majoriteten själva får bestämma hur de ska fördela större delen av dagarna. Dessutom är det en ytterst liten grupp kvinnor som är utgångspunkten för regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Huvudsyftet med föräldrapenningen är att ge föräldrar möjlighet att vårda barnet i samband med dess födelse eller adoption. Utskottet välkomnar därför regeringens förslag om att föräldrapenningen ska koncentreras till barnets yngre år. Enligt utskottet bör detta få betydelse för mäns uttag av föräldrapenning. Som det är i dag använder män huvuddelen av föräldrapenningen senare under barnets liv. Om män tidigarelägger sitt uttag anser utskottet i likhet med regeringen att det finns skäl att anta att barnet får en tidig och nära anknytning till båda föräldrarna. Därmed ökar utsikterna för att även männen ökar sitt uttag av föräldrapenningdagar, vilket i förlängningen bör få positiva effekter för jämställdheten mellan kvinnor och män.

Möjligheten att göra ett längre uttag av föräldrapenning för äldre barn kan dessutom ha negativa effekter på etableringen i det svenska samhället för nyanlända utrikes födda kvinnor. Även detta talar enligt utskottet för att möjligheten att ta ut föräldrapenning bör koncentreras till barnets yngre år.

Eftersom det inte är aktuellt att utöka antalet föräldrapenningdagar utöver 480 anser utskottet att regeringen gjort en rimlig avvägning vad gäller antalet dagar som får tas ut efter det att barnet fyllt fyra år. Under de första fyra åren räcker det att föräldrarna tar ut 384 dagar för att inte förlora dagar. Detta gäller dock inte föräldrar som kommer till Sverige efter barnets fyraårsdag. De kommer att sammanlagt få 96 dagar som kan tas ut till barnets tolvårsdag. En redogörelse för förslaget i den delen återfinns nedan under rubriken Föräldrapenning när föräldrar får rätt till förmånen först efter fyraårsgränsen.

Att förlänga tidsramen för uttag av föräldrapenning till tolv år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolåret är också positivt då det, som regeringen framhåller, ökar flexibiliteten och möjligheterna till t.ex. deltagande i barnets skola. Utskottet anser däremot inte att tidsramen nu ska förlängas ytterligare.

Vad gäller barn som fyllt fyra år och har traumatiska upplevelser bakom sig har regeringen påpekat att samhällets mottagande av barn berör en rad olika aktörer, t.ex. socialnämnden, kommunerna och hälso- och sjukvården och att befintliga stödssystem redan i ett tidigt stadium bör identifiera insatser för att stödja barn och deras familjer. Rätten till föräldrapenning inträder enligt regeringen först i ett senare skede och är därmed inte ett instrument i sig för att hjälpa familjer och barn som upplevt svårigheter i samband med flykt eller under asylprocessen. Utskottet instämmer i denna bedömning men vill betona vikten av att tillräckligt stöd ges och att regeringen överväger behov av särskilda åtgärder för familjer som kommer

till Sverige när barnet fyllt fyra år och som på grund av traumatiska upplevelser behöver mer tid med föräldrarna. Utskottet förutsätter att detta kan ske utan ett tillkännagivande från riksdagens sida.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag i berörda delar och avstyrker motionerna 2013/14:Sf3 (MP) yrkande 1, 2013/14:Sf2 (SD) yrkande 2, 2013/14:Sf1 (V) och 2013/14:Sf391 (SD). Motion 2013/14:Sf3 (MP) yrkande 2 får anses i huvudsak tillgodosedd. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Proportionell fördelning av dagar mellan föräldrarna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att det antal dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas för tid efter fyraårsgränsen ska fördelas proportionellt mellan föräldrarna. Vardera föräldern ska för denna tid vara berättigad till föräldrapenning under så lång tid som motsvarar hans eller hennes andel av antalet föräldrapenningdagar som återstår för tiden fram till utgången av barnets fjärde levnadsår. Därvid ska det beaktas om en förälder har avstått rätt att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern för tid före utgången av barnets fjärde levnadsår.

Riksdagen bifaller vidare förslaget om att antalet dagar som ingår i respektive beräknad andel ska avrundas så att en halv dag räknas uppåt till en hel dag.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om avslag på förslaget om en proportionell fördelning av dagar som ska kunna tas ut efter barnets fyraårsdag.

Jämför reservation 5 (SD).

Propositionen

Om det för båda föräldrarna vid barnets fyraårsdag återstår dagar för vilka det kan lämnas föräldrapenning och föräldrarna tillsammans har fler än 96 dagar kvar ska de kvarvarande dagarna fördelas mellan föräldrarna. Fördelningen ska göras med hänsyn till hur många dagar som respektive förälder har tagit ut före fyraårsgränsen. Dagar som avståtts till den andra föräldern följer med den föräldern vid fördelningen. Regeringen anser att en proportionell fördelning, baserad på det antal dagar som respektive förälder har möjlighet att ta ut före fyraårsgränsen, ger den mest rättvisa fördelningen av dagar även efter fyraårsgränsen. Vid gemensam vårdnad om barnet har vid dess födelse vardera föräldern rätt till föräldrapenning under hälften av den tid för vilken det kan lämnas föräldrapenning, dvs. hälften av 480 dagar. Fyra år senare har fördelningen mellan dem av kvarstående dagar påverkats av både hur många dagar respektive förälder har använt och even-

tuella avstående av rätt till föräldrapenning. Om båda föräldrarna får motsvarande andel av kvarstående ersättningsdagar efter fyraårsdagen som de hade före reduceringen, ändras enbart antalet dagar men däremot inte föräldrarnas andel av dem.

Valfrihet och flexibilitet ska råda, men även en grundläggande princip om att föräldrarna har en individuell rätt till hälften var av föräldrapenningens olika ersättningsnivåer. Om förslaget inte tar hänsyn till hur många dagar respektive förälder har använt utan dagarna i stället skulle fördelas mellan föräldrarna med hälften var efter fyraårsgränsen skulle detta kunna ske på bekostnad av den förälder som har avvaktat med att använda sin rätt till föräldrapenning. Det skulle kunna leda till att den förälder som tagit ut 240 av sina dagar även skulle få rätt till hälften av de kvarvarande dagarna, utan att den andra föräldern önskar detta, vilket framstår som en mindre lämplig ordning.

Av dessa skäl föreslår regeringen att i de fall när fler än 96 dagar kvarstår för båda föräldrarna gemensamt, bör dagarna fördelas mellan föräldrarna utifrån hur stor andel av de kvarvarande dagarna respektive förälder har.

Om endast en förälder har dagar kvar, reduceras antalet kvarvarande dagar ned till 96 dagar för den föräldern när barnet fyller fyra år.

Om båda föräldrarna gemensamt har färre än 96 dagar kvar får de behålla sina respektive dagar. Det innebär att det inte görs någon fördelning mellan föräldrarna i ett sådant fall.

I dag finns möjlighet att avstå rätt till föräldrapenning, utom vad avser de 60 reserverade dagarna, till den andra föräldern. Regeringen anser att det är mest rimligt att föräldrarnas uttryckliga vilja om avstående från föräldrapenning får fortsätta att gälla, och därigenom påverka fördelningen av dagar vid fyraårsgränsen, till dess att föräldrarna eventuellt ändrar uppfattning och helt eller delvis återtar sitt avstående.

Motionen

I motion 2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD) begärs i yrkande 1 avslag på förslaget om en proportionell uppdelning av de resterande 96 dagarna. Motionärerna anser att det är familjen själv som ska avgöra hur dagarna ska fördelas mellan föräldrarna.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har utskottet tillstyrkt förslaget om fördelning av ersättningsnivåer mellan föräldrarna, dvs. att föräldrarna ska få 195 dagar på sjukpenning- eller grundnivå och 45 lägstanivådagar vardera. Detta innebär att flexibiliteten i föräldraförsäkringen i viss mån minskar även om möjligheterna att överlåta dagar inte förändras. Detsamma kan sägas om det nu aktuella förslaget som betonar principen att föräldrarna har en individuell rätt till hälften var av föräldrapenningdagarna. Utskottet delar regeringens

uppfattning att de kvarstående dagarna efter fyraårsgränsen ska spegla den andel som föräldrarna hade före reduceringen. Därmed kan utskottet inte ställa sig bakom en ordning som innebär att föräldrarna själva ska kunna fördela de 96 dagarna mellan sig. Utskottet tillstyrker propositionen i nu berörda delar och avstyrker motion 2013/14:Sf2 (SD) yrkande 1.

Begränsningar i övrigt av antalet föräldrapenningdagar efter fyraårsgränsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller följande förslag från regeringen.

Om den ena föräldern får rätt till föräldrapenning först efter fyraårsgränsen ska föräldrapenning lämnas till vardera föräldern under hälften av de dagar som återstår för föräldrapenning omedelbart efter fyraårsgränsen. Om den andra föräldern har fått föräldrapenning efter fyraårsgränsen, ska motsvarande dagar i första hand räknas av från de dagar som denna förälder själv har rätt till.

Föräldrapenning ska lämnas för tid efter fyraårsgränsen på sjukpenningnivån, dock lägst grundnivån, till den som omfattas av arbetsbaserad föräldrapenning och på grundnivån till den som omfattas av bosättningsbaserad föräldrapenning

Har en förälder för tid före fyraårsgränsen inte fått föräldrapenning i sådan utsträckning som motsvarar samtliga reserverade dagar, ska de dagar som kvarstår hänföras till tiden efter fyraårsgränsen.

Det nuvarande 240-dagarsvillkoret för att få föräldrapenning på sjukpenningnivån ska inte tillämpas på föräldrapenning för tid efter fyraårsgränsen.

När föräldrar får rätt till förmånen först efter fyraårsgränsen ska föräldrapenning på sjukpenning- eller grundnivå lämnas under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna. Vid flerbarnsfödelse ska föräldrapenning kunna lämnas under högst 36 dagar för varje barn utöver det första. Har föräldrarna gemensam vårdnad om barnet ska föräldrapenning lämnas med hälften till vardera föräldern.

Om rätten till föräldrapenning inträder först efter fyraårsgränsen och den ena föräldern eller båda har fått en utländsk förmån ska viss avräkning göras.

Propositionen

Om en av föräldrarna blir försäkrad först efter fyraårsgränsen

När en förälder i dag får rätt till föräldrapenning först vid en senare tidpunkt än den andra föräldern får vardera föräldern rätt till hälften av de dagar som det kan lämnas föräldrapenning för, vilket i de flesta fall är 480 dagar. Fördelningen av de återstående dagarna görs med utgångspunkt från det antal dagar som faktiskt har tagits ut. Det innebär t.ex. att om en förälder i dag får vårdnad om barnet vid ett senare tillfälle än den första föräldern får föräldern rätt till hälften av det ursprungliga antalet dagar som kunde betalas ut för barnet. Den föräldrapenning som redan lämnats räknas i första hand av från den förälder som fått den, men om dagarna inte räcker till räknas den även av från den andra förälderns dagar.

Regeringen föreslår att samma princip bör gälla också när den ena föräldern får rätt till föräldrapenning först efter fyraårsgränsen. Utgångspunkten bör dock vara att de dagar som finns kvar omedelbart efter fyraårsgränsen, dvs. maximalt 96 dagar, ska delas lika mellan föräldrarna. Har den först berättigade föräldern fått föräldrapenning efter fyraårsgränsen bör motsvarande antal dagar i första hand räknas av från denna förälders egna dagar.

Regeringen bedömer att det inte är nödvändigt att beakta ett eventuellt uttag av föräldrapenning som har gjorts före barnets fyraårsdag. En eventuell reduktion av antalet dagar vid fyraårsgränsen har redan skett, och den förälder som har blivit försäkrad för föräldrapenning först efter fyraårsgränsen har aldrig haft någon faktisk rätt till föräldrapenning för de 240 dagar föräldern skulle ha tilldelats om denne varit försäkrad vid barnets födelse. I det nu tänkta fallet har föräldern i stället kommit in i systemet då det maximalt kan finnas kvar 96 ersättningsdagar. Därför anser regeringen att det är det antal dagar som kvarstår omedelbart efter fyraårsgränsen som bör ligga till grund för fördelningen av dagar efter fyraårsgränsen.

Ersättningsnivå

När fler än 96 dagar kvarstår för barnet vid fyraårsgränsen måste det avgöras vilken ersättningsnivå som föräldrarna i första hand ska få möjlighet att spara för senare användning. En förälder som bor och arbetar i Sverige är normalt försäkrad för såväl arbetsbaserad som bosättningsbaserad föräldrapenning. Den som enbart är försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning kan få föräldrapenning på sjukpenningnivån, dock lägst grundnivån, medan den som enbart är försäkrad för bosättningsbaserad föräldrapenning kan få föräldrapenning på grundnivån och på lägstanivån.

Regeringen föreslår att för tiden efter fyraårsgränsen bör föräldrapenning i första hand lämnas på sjukpenningnivån eller grundnivån. Om antalet kvarvarande dagar på dessa ersättningsnivåer är lägre än det totala antal dagar som föräldern får behålla efter fyraårsgränsen, bör föräldrapenning för det överskjutande antalet dagar lämnas på lägstanivån. Den som

är försäkrad för enbart arbetsbaserad föräldrapenning har inte rätt till ersättning på lägstanivå. Därför kan enbart föräldrapenning på sjuk- eller grundnivå lämnas till denna grupp.

Dagar för vilka rätten till föräldrapenning inte kan avstås till den andra föräldern

Regeringen anser att de reserverade dagarna bör ha en särställning i förhållande till andra dagar som föräldern har kvar vid fyraårsgränsen. De reserverade dagarna skapar incitament för föräldrarna att ta ut föräldrapenning för att inte gå miste om möjligheten att få föräldrapenning. Regeringen föreslår därför att om en förälder inte utnyttjat sina reserverade dagar bör i första hand dessa dagar följa med den föräldern till tiden efter fyraårsgränsen. Föräldern bör inte kunna hävda att det är de reserverade dagarna som har reducerats vid fyraårsgränsen och att de dagar som återstår efter den tidpunkten därmed skulle kunna överlätas fritt på den andra föräldern.

240-dagarsvillkoret

Föräldrapenning för de första 180 dagarna för ett barn lämnas på sjukpenningnivå eller grundnivå. För att ha möjlighet att få föräldrapenning på sjukpenningnivå under dessa 180 dagar måste föräldern vara försäkrad för arbetsbaserad föräldrapenning samt uppfylla det s.k. 240-dagarsvillkoret. Detta innebär att föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen måste ha varit försäkrad för sjukpenning och under hela den tiden haft rätt till en sjukpenning som överstiger lägstanivån för föräldrapenning (180 kronor per dag). Om föräldern inte uppfyller detta villkor betalas föräldrapenning i stället på grundnivån (225 kronor per dag). För en förälder som omfattas enbart av den arbetsbaserade föräldrapenningen krävs dock att 240-dagarsvillkoret är uppfyllt även för att få föräldrapenning på grundnivån. Föräldrar som enbart är försäkrade för bosättningsbaserad föräldrapenning får förmånen på grundnivå under de första 180 dagarna. För föräldrar som invandrar med barn från ett EU/EES-land finns i dag möjlighet att uppfylla 240-dagarsvillkoret genom inkomster och arbete i annat land. Den tid föräldrarna arbetat inom EU/EES räknas på samma sätt som om föräldrarna arbetat i Sverige.

Nuvarande regler innebär att de föräldrar som kommer till Sverige efter fyraårsgränsen från ett land utanför EU/EES inte skulle ha någon möjlighet att uppfylla 240-dagarsvillkoret. Det skulle innebära att de, även när de etablerat sig på arbetsmarknaden och fått en sjukpenninggrundande inkomst, inte kan få föräldrapenning på sjukpenningnivå. Därmed kan de inte under någon del av tiden för uttag av föräldrapenning (96 dagar) få ersättning i relation till inkomsten. Regeringen anser att detta är en orimlig konsekvens och med hänsyn till att ett viktigt syfte med införandet av de nya åldersgränserna i föräldrapenningen är att skapa incitament för föräld-

rar att etablera sig på arbetsmarknaden bör det finnas möjligheter för dem att genom eget arbete kvalificera sig till en högre föräldrapenning än grundnivån.

Regeringen föreslår därför att 240-dagarsvillkoret inte bör gälla för tid efter fyraårsgränsen. Däremot krävs det för rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå att föräldern är försäkrad för förmånen på denna ersättningsnivå och har en sjukpenninggrundande inkomst under avsedd ersättningsperiod.

Föräldrapenning när föräldrar får rätt till förmånen först efter fyraårsgränsen

Regeringen föreslår att föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn och som blir försäkrade för föräldrapenning i Sverige efter fyraårsgränsen bör kunna få föräldrapenning med sammanlagt högst 96 dagar. Regeringen föreslår vidare att föräldrapenning för de 96 dagarna bör lämnas enbart på sjukpenningnivå, eller om en sjukpenninggrundande inkomst saknas, på grundnivå. Eftersom 240-dagarsvillkoret inte bör gälla för tid efter fyraårsgränsen, finns det möjligheter för de föräldrar som får en sjukpenninggrundande inkomst att få föräldrapenning på sjukpenningnivå.

Till följd av nuvarande regel om att den ena föräldern kan avstå sin rätt till föräldrapenning till förmån för den andra föräldern med undantag för 60 dagar på sjukpenningnivå kommer de 96 dagarna, om de avser sjukpenningnivå, inte vara möjliga att avstå till en annan förälder. Om en sjukpenninggrundande inkomst saknas och dagarna således avser grundnivå, vilket kan vara vanligt i de fall föräldrarna kommer till Sverige senare i barnets liv, är emellertid dagarna inte reserverade och kan avstås. Regeringen anser att nuvarande reglering avseende de reserverade dagarna bör fortsätta att gälla, även för dem som får rätt till föräldrapenning i Sverige först efter fyraårsgränsen.

Avräkning av tid med föräldrapenning enligt utländsk lagstiftning

I de fall en förälder kommer till Sverige efter barnets födelse och har fått en sådan utländsk förmån som är att likna med föräldrapenning finns i dag en bestämmelse om avräkning innan föräldern får rätt till föräldrapenning i Sverige. Syftet med bestämmelsen är att undvika att oavkortade förmåner betalas från två eller flera länder för vård av samma barn. Avräkningen görs för den utländska ersättningen oavsett vem av föräldrarna som har fått ersättningen.

Regeringen anser inte att det finns skäl att ändra på de i dag rådande principerna om avräkning. Regeringen föreslår därför att en utländsk förmån även i fortsättningen bör räknas av från det högsta antal dagar föräldrapenning kan lämnas för, vanligen 480 dagar, oavsett om den utländska förmånen har lämnats för tid före eller tid efter fyraårsgränsen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att invända mot regeringens förslag i nu berörda delar. Förslagen tillstyrks därför.

Begränsning av förmånen tillbaka i tiden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att föräldrapenning inte ska lämnas för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag då ansökan om föräldrapenning kom in till Försäkringskassan och att föräldrapenning ändå ska kunna lämnas för längre tid tillbaka om det finns synnerliga skäl.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om avslag på förslaget om synnerliga skäl.

Jämför reservation 6 (SD).

Propositionen

I dag har en förälder, enligt de vanliga preskriptionsreglerna, upp till tio år på sig att ansöka om föräldrapenning efter att anmälan gjorts till Försäkringskassan. Regeringen anser att det bör införas en gräns för hur lång tid efter den aktuella ersättningsperioden som en förälder ska kunna komma in med sin ansökan om föräldrapenning. Vid införande av förslaget om att begränsa antalet dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas och fördela om dem mellan föräldrarna vid fyraårsgränsen blir det viktigt både för föräldrarna och för Försäkringskassan att känna till hur många dagar vardera föräldern har kvar vid fyraårsgränsen.

Regeringen föreslår därför att föräldrapenning inte ska kunna lämnas för längre tid tillbaka än 90 dagar räknat från den dag då ansökan om föräldrapenning kom in till Försäkringskassan.

Med hänsyn till att föräldrapenningen är en ersättning som ska kompensera föräldrar för den inkomstförlust från arbete som uppstår vid föräldraledighet bör enligt regeringens mening 90 dagar vara helt tillräckligt för att föräldrar ska kunna komma in med en ansökan för en föräldraledighetsperiod.

När möjligheten att ansöka om föräldrapenning retroaktivt stramas upp kan det dock uppstå ömmande fall där föräldrarna kan anse sig haft goda skäl till att de inte ansökt om förmånen i tid. Därför föreslår regeringen att det införs en möjlighet att bevilja föräldrapenningen för längre tid tillbaka än 90 dagar, om föräldern kan visa på synnerliga skäl för det.

Den nya bestämmelsen föreslås träda i kraft samtidigt med övriga författningsändringar, dvs. den 1 januari 2014. För att Försäkringskassan ska hinna nå ut med information till samtliga föräldrar i god tid bör emellertid den nya bestämmelsen tillämpas första gången på föräldrapenning som avser tid fr.o.m. den 1 januari 2015.

Motionen

I motion 2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD) begärs i yrkande 3 att riksdagen beslutar om avslag på förslaget om ändring i 12 kap. 12 a § SFB. Eftersom förslaget om synnerliga skäl ska börja tillämpas först den 1 januari 2015 anser motionärerna att Försäkringskassan bör hinna lämna sådan information till föräldrarna om ändringen att några ömmande fall inte uppkommer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att det måste finnas en möjlighet att i undantagsfall bevilja förmånen även för längre tid tillbaka än 90 dagar. En sådan ventil är särskilt viktig vid en sådan uppstramning av reglerna som nu är aktuell. Eftersom det kommer att krävas synnerliga skäl är det dock endast i rena undantagsfall som bestämmelsen kommer att behöva tillämpas.

Därmed tillstyrker utskottet regeringens förslag i nu berörd del och avstyrker motion 2013/14:Sf2 (SD) yrkande 3.

Utökad tidsperiod för tillfällig föräldrapenning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag om att tidsperioden för tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit ska förlängas så att förmånen får tas ut under tio dagar inom en tidsperiod fr.o.m. dagen efter den då barnet har avlidit t.o.m. den 90:e dagen efter den dag barnet har avlidit.

Gällande ordning

Tillfällig föräldrapenning kan sedan den 1 januari 2011 betalas ut under högst tio dagar per förälder och barn i samband med att ett barn som inte fyllt 18 år har avlidit. Ersättningen kan tas ut tidigast fr.o.m. dagen efter den då barnet har avlidit och senast för den dag som infaller 30 dagar efter den dag då barnet har avlidit. Ersättningen kan inte lämnas under samma tid som föräldern förvärvsarbetar.

Propositionen

Det har visat sig att tidsgränsen för att använda den tillfälliga föräldrapenningen i samband med att ett barn avlidit är för kort och att många föräldrar som är sjukskrivna inte hinner använda förmånen. Även när ett barn avlider i samband med förlossning kan nuvarande tidsperiod för uttag av tillfällig föräldrapenning vara för snäv eftersom mamman har rätt till föräldrapenning t.o.m. den 29:e dagen efter förlossningsdagen. Om mamman skulle använda sig av den möjligheten har hon i realiteten endast en dag på sig att ta ut tillfällig föräldrapenning för ett avlidet barn.

För att fler föräldrar ska få möjlighet att utnyttja förmånen föreslår regeringen att tidsperioden förlängs från den 30:e till den 90:e dagen räknat från när barnet avled.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte något att invända mot regeringens förslag. Det tillstyrks därför.

Lagförslaget m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Propositionen

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2014 men att bestämmelserna om åldersgränser ska tillämpas på föräldrapenning för ett barn som är fött efter ikraftträdandet. Vid adoption ska detta gälla när den som har adopterat barnet har fått barnet i sin vård efter ikraftträdandet. Detta innebär att det kommer att ta fyra år efter ikraftträdandet innan begränsningen av dagar för barn över fyra år får genomslag. Trots att det innebär en viss fördröjning för effekten av reformen har regeringen ändå funnit att fördelarna med att sätta gränsen vid barn födda efter ikraftträdandet överväger. Två system för föräldrapenning kommer därmed att tillämpas parallellt och föräldrar som har barn födda före och efter införandet av de nya åldersgränserna kommer därför att behöva förhålla sig till båda regelverken under en längre tid.

När det gäller begränsning av föräldrapenning tillbaka i tiden föreslås att den nya bestämmelsen ska tillämpas första gången på föräldrapenning som avser tid fr.o.m. den 1 januari 2015.

Bestämmelsen om tillfällig föräldrapenning i samband med att ett barn har avlidit ska tillämpas fr.o.m. ikraftträdandet.

Konsekvenser

Regeringen föreslår att bestämmelserna om åldersgränser inom föräldrapenningen tillämpas på föräldrapenning för ett barn som är fött efter ikraftträdandet. Effekterna till följd av ändrade uttagsmönster uppkommer därmed först runt 2017. För 2017 beräknar regeringen en utgiftsminskning på 9 miljoner kronor.

Regeringens förslag bedöms stärka jämställdheten mellan män och kvinnor genom att framför allt ge utrikes födda kvinnor starkare incitament att komma in och utvecklas i arbetslivet och få ekonomisk självständighet. Det gemensamma ansvaret om barnen betonas även i fortsättningen och förutsättningarna för en jämnare fördelning av uttaget av föräldrapenning mellan föräldrarna förstärks.

En fördelning av föräldrapenningens ersättningsnivåer är enligt regeringen ägnat att driva på utvecklingen så att fler föräldrar tar gemensamt ansvar. En jämn fördelning av föräldradedigheten mellan föräldrarna främjar även jämställdheten på arbetsmarknaden och ger båda föräldrarna möjlighet att kombinera omsorg om barnen med arbete.

När det gäller kostnaderna för administrationen beräknas dessa öka dels inledningsvis till följd av kostnader för it-utveckling, övriga införandekostnader och ett ökat informationsbehov, dels till följd av fler ärenden med föräldrapenning fr.o.m. 2022. De ökade kostnaderna finansieras med de administrativa besparingar som borttagandet av intyget om barns frånvaro innebär och med de medel som avsattes för en föräldraförsäkringsreform i budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1).

Utskottets ställningstagande

Utskottet antar regeringens förslag om ändring i socialförsäkringsbalken samt förslag om ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Föräldrapenning efter fyraårsdagen, punkt 1 (V)

av Wiwi-Anne Johansson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 12 kap. 12 § och motsvarande delar i övergångsbestämmelserna. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Sf1 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) och avslår proposition 2013/14:4 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen har föreslagit att föräldrapenning får lämnas under högst 96 dagar efter barnets fyraårsdag. Det innebär att en kvoterad föräldraförsäkring införs enbart för de föräldrar som har gemensam vårdnad, vars barn är födda utanför Sverige, inte är adopterade och kommer till Sverige när de är över fyra år. En liten grupp föräldrar ska således dela lika på dagarna medan den stora majoriteten själva får bestämma hur de ska fördela större delen av dagarna. Dessutom är det en ytterst liten grupp kvinnor som är utgångspunkten för regeringens förslag. Av nu nämnda skäl bör förslaget i fråga avslås.

2. Föräldrapenning efter fyraårsdagen, punkt 1 – motiveringen (S, MP)

av Tomas Eneroth (S), Eva-Lena Jansson (S), Kurt Kvarnström (S), Shadiye Heydari (S), Jasenko Omanovic (S), Magnus Ehrencrona (MP) och Tomas Nilsson (S).

Ställningstagande

Regeringens förslag om åldersgränser motiveras enligt vår uppfattning på ett felaktigt sätt. I stället för att ta en jämställdhetspolitisk utgångspunkt för att öka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden, väljer regeringen att lägga fokus på att stigmatisera utrikes födda kvinnor. Vi anser att förslaget

som sådant bör genomföras eftersom det ökar jämställdheten mellan kvinnor och män. Vi ställer oss således bakom regeringens förslag, men med en annan motivering.

3. Höjd åldersgräns till tolv år, punkt 2 (SD)

av David Lång (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 12 kap. 13 § och motsvarande delar i övergångsbestämmelserna. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD) yrkande 2 och avslår proposition 2013/14:4 i denna del och motion 2013/14:Sf391 av Carina Herrstedt (SD).

Ställningstagande

Regeringens förslag om att ändra gränsen för att ta ut föräldraledighet från åtta till tolv år är onödigt eftersom barn vid åtta års ålder redan gått i skolan under två år. Förslaget bör därför avslås.

4. Ny åldersgräns i föräldraförsäkringen m.m., punkt 3 (MP)

av Magnus Ehrencrona (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Sf3 av Magnus Ehrencrona och Gunvor G Ericson (båda MP) yrkande 1 och avslår motion 2013/14:Sf3 av Magnus Ehrencrona och Gunvor G Ericson (båda MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen har föreslagit att åldersgränsen för uttag av föräldrapenning ska höjas från åtta till tolv år. Unga som har det jobbigt i tonåren kan behöva särskild tid med föräldrarna, varför föräldrapenning bör kunna tas ut fram till dess barnet fyllt 15 år. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Proportionell fördelning av dagar mellan föräldrarna, punkt 4 (SD)

av David Lång (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 12 kap. 15 a § och motsvarande delar i övergångsbestämmelserna. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD) yrkande 1 och avslår proposition 2013/14:4 i denna del.

Ställningstagande

Regeringens förslag om att fördela de dagar som får sparas efter fyraårsgränsen proportionellt mellan föräldrarna är bara ytterligare ett sätt för regeringen att styra familjerna. Eftersom familjen själv bör få avgöra hur dagarna ska fördelas bör regeringens förslag i denna del avslås.

6. Begränsning av förmånen tillbaka i tiden, punkt 5 (SD)

av David Lång (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken i de delar det avser 12 kap. 12 a § och punkten 3 i övergångsbestämmelserna. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD) yrkande 3 och avslår proposition 2013/14:4 i denna del.

Ställningstagande

Eftersom förslaget om begränsning av förmånen tillbaka i tiden inte ska börja tillämpas förrän den 1 januari 2015 bör Försäkringskassan hinna informera föräldrarna om ändringen så att det inte uppkommer några ömmande fall. Med hänsyn härtill bör förslaget om synnerliga skäl avslås.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:4 Nya åldersgränser och ökad flexibilitet i föräldraförsäkringen :

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.

Följdmotionerna

2013/14:Sf1 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V):

Riksdagen avslår regeringens förslag till lag om ändring i 12 kap. 12 § socialförsäkringsbalken om att föräldrapenning får lämnas under högst 96 dagar efter barnets fyraårsdag.

2013/14:Sf2 av David Lång och Per Ramhorn (båda SD):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om en proportionerlig uppdelning av de resterande 96 dagarna.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om ändring i 13 § socialförsäkringsbalken för att ändra gränsen för att ta ut föräldraledighet från 8 till 12 år.
3. Riksdagen beslutar om ändring i lagändringsförslaget i 12 § socialförsäkringsbalken enligt motionen.

2013/14:Sf3 av Magnus Ehrencrona och Gunvor G Ericson (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föräldrapenning ska kunna tas ut av förälder fram tills barnet fyllt 15 år.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett särskilt system, riktlinjer eller på annat sätt säkerställa att traumatiserade barn ska kunna vara hemma med en vuxen när det finns skäl till det och är till barnets bästa.

Motion från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:Sf391 av Carina Herrstedt (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av regelverket för föräldraförsäkringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 12 kap.1, 3, 8, 12, 13, 15, 17, 20, 33 och 34 §§ samt 13 kap. 31 f § ska följande lydelse,

dels att det i balken ska införas tretton nya paragrafer, 12 kap. 12 a, 15 a, 15 b, 34 a, 41 a–41 h och 46 §§, samt närmast före 12 kap. 41 a och 46 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 kap.

18

I detta kapitel finns bestämmelser om

- rätten till föräldrapenning i 2–11 §§,
- förmånstiden i 12 *och* 13 §§, – förmånstiden i 12–13 §§,
- vem som får föräldrapenningen i 14–17 §§,
- ersättningsnivåer i 18–24 §§,
- beräkning av föräldrapenning på sjukpenningnivån i 25–31 §§,
- beräkning av antalet dagar med rätt till föräldrapenning i 32–34 §§,
- föräldrapenning för de första 180 dagarna i 35–38 §§,
- föräldrapenning efter 180 – föräldrapenning efter 180
dagar i 39–41 §§, *och* dagar i 39–41 §§,
– föräldrapenning för tid efter
barnets fjärde levnadsår i 41 a–
41 h §§, *och*
- föräldrapenning vid flerbarns- – föräldrapenning vid flerbarns-
födelse i 42–45 §§. födelse i 42–46 §§.

38

För rätt till föräldrapenning enligt 2 § gäller också som villkor att föräldern under tid som anges där till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet.

För rätt till föräldrapenning enligt 2 § gäller också som villkor att föräldern under tid som anges där till huvudsaklig del faktiskt vårdar barnet *på det sätt som krävs med hänsyn till barnets ålder.*

822

Bestämmelserna om föräldrapenning gäller i tillämpliga delar också vid adoption av barn, med följande undantag:

1. Föräldrapenning lämnas
längst till dess barnet har fyllt tio
år.

2. Vid adoption av andra makens barn eller av eget barn lämnas föräldrapenning inte utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade ägt rum.

1. Vid adoption av andra makens barn eller av eget barn lämnas föräldrapenning inte utöver vad som skulle ha gällt om adoptionen inte hade ägt rum.

3. Föräldrapenning i samband med föräldrautbildning enligt 6 § till den som avser att adoptera ett barn lämnas inte före den dag då föräldern har fått barnet i sin vård.

2. Föräldrapenning i samband med föräldrautbildning enligt 6 § till den som avser att adoptera ett barn lämnas inte före den dag då föräldern har fått barnet i sin vård.

12 §

Föräldrapenning med anledning av ett barns födelse lämnas under högst 480 dagar sammanlagt för föräldrarna.

Vid flerbarnsfödelse lämnas föräldrapenning under ytterligare högst 180 dagar för varje barn utöver det första.

För tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, lämnas föräldrapenning dock under högst 96 dagar sammanlagt för föräldrarna, och vid flerbarnsfödelse under ytterligare högst 36 dagar för varje barn utöver det första.

12 a §

Föräldrapenning lämnas inte för längre tid tillbaka än 90 dagar före den dag ansökan om föräldrapenning kom in till Försäkringskassan. Detta gäller dock inte om det finns synnerliga skäl för att föräldrapenning ändå bör lämnas.

13 §

Föräldrapenning lämnas längst till dess barnet har fyllt åtta år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det första skolåret i grundskolan.

Föräldrapenning lämnas längst till dess barnet har fyllt tolv år eller till den senare tidpunkt då barnet har avslutat det femte skolåret i grundskolan.

15 §

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tid som anges i 12 §. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon dock föräldrapenning under hela den tid som anges i 12 §.

Om föräldrarna har gemensam vårdnad om ett barn får vardera föräldern föräldrapenning under hälften av den tid som anges i 12 §. Vardera föräldern får då föräldrapenning under hälften av den tid för vilken förmånen enligt 19 § lämnas på sjukpenning- eller grundnivån och hälften av den tid för vilken den lämnas på lägstanivån. Om endast en av föräldrarna har rätt till föräldrapenning, får han eller hon dock föräldra-

penning under hela den tid som anges i 12 §.

15 a §

Om antalet kvarstående dagar för föräldrapenning omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår överstiger det antal dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas enligt 12 § tredje stycket, fördelas antalet dagar för föräldrapenning enligt nämnda lagrum mellan föräldrar som har gemensam vårdnad om ett barn på så sätt att vardera föräldern får så stor andel av antalet dagar som motsvarar den förälderns andel av de dagar som kvarstod omedelbart före utgången av barnets fjärde levnadsår. Antalet dagar som ingår i respektive beräknad andel avrundas till närmaste hel dag, varvid halv dag avrundas uppåt.

15 b §

Om den ena föräldern får rätt till föräldrapenning först under sådan tid som avses i 12 § tredje stycket, lämnas föräldrapenning till vardera föräldern under hälften av det antal dagar som återstår för föräldrapenning omedelbart efter utgången av barnets fjärde levnadsår. Det antal dagar under vilka den först berättigade föräldern har fått föräldrapenning för nämnda tid, fram till dess att båda föräldrarna fick rätt till föräldrapenning, ska räknas av. I första hand ska avräkning göras från den först berättigade förälderns andel.

17 §

En förälder kan genom skriftlig anmälan till Försäkringskassan avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern.

Detta gäller dock inte föräldrapenning på sjukpenningnivå enligt 21 och 22 §§ såvitt avser en tid om

1. 60 dagar för varje barn, eller
2. 60 dagar för barnen gemensamt vid flerbarnsfödelse.

I anmälan ska det anges vilka ersättningsnivåer enligt 18 § avståendet avser.

20 §

När det gäller flerbarnsfödelse finns bestämmelser om ersättningsnivåerna i 42–45 §§.

När det gäller flerbarnsfödelse finns bestämmelser om ersättningsnivåerna i 42–46 §§.

33 §

Om en förälder har fått en förmån enligt utländsk lagstiftning, som motsvarar föräldrapenning med anledning av ett barns födelse, ska den tid som den utländska förmånen har lämnats för räknas av från det högsta antal dagar som föräldrapenning kan lämnas för enligt 12 §.

Om rätten till föräldrapenning inträder först under sådan tid som avses i 12 § tredje stycket och den ena av föräldrarna eller båda har fått en sådan utländsk förmån som ska räknas av enligt första stycket, ska avräkningen göras från det högsta antal dagar som föräldrapenning hade kunnat lämnas för enligt 12 § första och andra styckena.

34 §

Avräkning enligt 33 § ska i första hand göras från de dagar som föräldern själv har rätt till enligt 15 § första meningen samt, när det gäller dessa dagar, från de dagar som avses i 35–37 §§.

Avräkning enligt 33 § första stycket ska i första hand göras från de dagar som föräldern själv har rätt till enligt 15 § första meningen samt, när det gäller dessa dagar, från de dagar som avses i 35–37 §§.

För återstående dagar som ska räknas av gäller följande:

1. Om den utländska förmånen grundas på inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas på sjukpenningnivån.
2. Om den utländska förmånen lämnas med ett belopp som för alla förmånstagare är enhetligt och oberoende av inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete, ska avräkningen i första hand göras från de dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas endast på lägstanivån.

34 a §

Avräkning enligt 33 § andra stycket ska i första hand göras från de dagar under vilka föräldern enligt 15 § första meningen själv skulle ha kunnat ha rätt till föräldrapenning.

Föräldrapenning för tid efter barnets fjärde levnadsår***41 a §***

Bestämmelserna i 35–41 §§ gäller inte för föräldrapenning för tid efter barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt. För sådan tid tillämpas i stället 41 b–41 h §§.

41 b §

Till en förälder som är försäkrad för både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen på sjukpenningnivån, dock lägst på grundnivån.

41 c §

Till en förälder som är försäkrad för enbart bosättningsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen på grundnivån.

41 d §

Till en förälder som är försäkrad för enbart arbetsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen på sjukpenningnivån, dock lägst på grundnivån.

41 e §

Antalet dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas anges i 12 § tredje stycket.

Vid gemensam vårdnad om ett barn ska det antal dagar som det kan lämnas föräldrapenning för fördelas på det sätt som föreskrivs i 15 a och 15 b §§.

41 f §

Om antalet dagar för vilka en förälder kan få föräldrapenning enligt 41 e § överstiger det antal dagar för vilka förmånen kan lämnas på sjukpenningnivå eller grundnivå, lämnas förmånen på lägstanivån för det överskjutande

antalet dagar, om föräldern är försäkrad för förmånen på lägstanivå.

41 g §

Om en förälder för tid före utgången av barnets fjärde levnadsår, räknat från barnets födelse eller därmed likställd tidpunkt, har fått föräldrapenning som avses i 17 § under färre än 60 dagar, kan han eller hon inte avstå rätten att få föräldrapenning till förmån för den andra föräldern i fråga om en tid som motsvarar de 60 dagarna efter avdrag för det antal dagar under vilka han eller hon har fått sådan föräldrapenning.

41 h §

Om en förälder har rätt till föräldrapenning enbart under sådan tid som avses i 12 § tredje stycket, ska det som föreskrivs i 17 § tillämpas på föräldrapenning för den tiden. Därvid ska 17 § andra stycket dock endast omfatta det antal dagar som föräldern kan få föräldrapenning för.

Antalet dagar för vilka föräldrapenning kan lämnas efter barnets fjärde levnadsår

46 §

När det gäller föräldrapenning för sådan tid som avses i 41 a §, ska vid flerbarnsfödelse

– det som föreskrivs om antal dagar och ersättningsnivåer i 42 § i stället avse 36 dagar enbart på sjukpenningnivån, dock lägst på grundnivån,

– det som föreskrivs om antal dagar och ersättningsnivåer i 43 § i stället avse 36 dagar enbart på grundnivån,

– det som föreskrivs om antal dagar i 44 § i stället avse 18 dagar, och

– det som föreskrivs om antal dagar i 45 § i stället avse 36 dagar.

**13 kap.
31 f §¹**

Tillfällig föräldrapenning enligt 31 e § lämnas under högst 10 dagar per förälder och barn. För månen lämnas tidigast från och med dagen efter den då barnet har avlidit och senast för den dag som infaller 30 dagar efter den dag då barnet har avlidit.

Tillfällig föräldrapenning enligt 31 e § lämnas under högst 10 dagar per förälder och barn. För månen lämnas tidigast från och med dagen efter den då barnet har avlidit och senast för den dag som infaller 90 dagar efter den dag då barnet har avlidit.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.
 2. De nya föreskrifterna i 12 kap. 3, 8, 12, 13, 15 a, 15 b, 20, 41 a–41 h och 46 §§ tillämpas på föräldrapenning för ett barn som har fötts efter ikraftträdandet eller, vid adoption, när den som adopterat barnet har fått barnet i sin vård efter ikraftträdandet.
 3. Den nya föreskriften i 12 kap. 12 a § tillämpas första gången på föräldrapenning som avser tid från och med den 1 januari 2015.

¹ Senaste lydelse 2010:2005.